

น้ำ : การบริหารองค์การแบบเชื่อมสัมพันธ์ตามแนวพุทธ Water:Buddhist Coordinated Organizational Management.

ดร.พิเชฐ ทังโต*

บทคัดย่อ

“น้ำ” มีลักษณะเอิบ อาบ เชื่อม ประสาน ไม่แยกขาดจากกัน และชุ่มเย็น เมื่อนำมาเป็นคำไทย ใส่แนวความคิดพุทธ สามารถประยุกต์เป็น “การบริหารแบบเชื่อมประสานตามแนวพุทธ” เพื่อให้เกิดการเชื่อมประสานในองค์การเป็นองค์การบริหารที่บริหารองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ จนเป็นองค์การแห่งความสำเร็จ เอื้ออาทร เกื้อกูล แนบแน่น และเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ขับเคลื่อนไปสู่องค์การแห่งสำเร็จ และความสุขเป็นที่สุด

คำสำคัญ : น้ำ, การจัดการเชิงพุทธ, การบริหารแบบเชื่อมสัมพันธ์

Abstract

Water is to permeate, connect, coordinate, not separate and cool. Water is used in Thai word by adding Buddhist concept and is applied to be "The Buddhist Coordinated Organizational Management" in order to emerge the connection within organization. It is also made the efficiency of administrative organization for leading to the achievement and the highest happiness.

Keywords: Water, Buddhist Management, Coordinated Management

บทนำ

การเปลี่ยนแปลง “Change” ภายใต้อิทธิพลของ PEST ได้แก่ P:Political (การเมือง) E:Economic (เศรษฐกิจ) S:Social (สังคม/วัฒนธรรม) T:Tecnology (เทคโนโลยีใหม่ๆ) นับเป็นวิถีธรรมชาติของสรรพสิ่งรวมทั้งมนุษย์ด้วย ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามหลักไตรลักษณ์การเปลี่ยนผ่านแนวคิด หลักการ และ/หรือวิธีการในการบริหาร เพื่อทำให้องค์การประสบความสำเร็จและก้าวไปข้างหน้าอย่างสอดคล้องกับหลักบริหาร ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงสมัย อาทิ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ(Organizing)อำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling)การจัดการองค์การ (Organization Management) ซึ่งในความเป็นองค์การในทุกองค์การ แนวคิดหรือศาสตร์

* หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ของการบริหารจัดการ จะสัมพันธ์ไปถึงพฤติกรรมของสมาชิกและการบริหารภายในเพื่อขับเคลื่อนให้ไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จขององค์กรนั้น ๆ เป็นสำคัญ ในบทความนี้ประสงค์ นำแนวคิดจาก “น้ำ” มาประยุกต์เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการภายใน โดยน้ำเป็นองค์ประกอบในธาตุสี่ของมนุษย์ ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ และน้ำยังเป็นองค์ประกอบหลัก ๓ ใน ๔ ส่วนของโลกที่มนุษย์อาศัยอยู่นี้แนวคิดเรื่องน้ำ และความสัมพันธ์ของน้ำ สามารถนำมาประยุกต์เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ในการบริหารองค์การแบบไทย ด้วยชุดคิดคำไทยที่จะนำเสนอ และสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องตามหลักการบริหารของศาสตร์สมัยใหม่ได้

แนวคิดเรื่องน้ำ

ธาลีส (Thales of Miletus / c. 624 – c. 546 BC) ให้แนวคิดที่ “น้ำเป็นบ่อเกิดของสรรพสิ่ง”^๕ ทั้งนักวิทยาศาสตร์ก็พบข้อเท็จจริงว่าน้ำปกคลุม ร้อยละ ๗๑ บนพื้นผิวโลก^๖ และเป็นปัจจัยสำคัญต่อชีวิต^๖ แนวคิดทางพุทธศาสนาก็ให้คำอธิบายในลักษณะที่ใกล้เคียงที่ว่า “สรรพสิ่งเกิดแต่น้ำ” ดังมีอรรถกถาที่ว่า “**มาตาปิตุนเอด**” ได้แก่อันเป็นของมารดาและบิดาถามว่ารูปอะไรตอบว่า รูปคือน้ำสุกและโลหิต (น้ำสุกและอันเป็นของบิดาและโลหิตของมารดา) ชื่อว่า**มาตาปิตติ** **สัมภาวะ** เพราะเกิดขึ้นแต่น้ำสมภพของมารดาและบิดา”^๗ หรือ “สมภวติ อเนนาติ สมภโว – น้ำเป็นเหตุเกิด”^๘ หรือ ในพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างเพศ โดย “มีน้ำเป็นที่สุด”^๙ หรืออาจขยายต่อไปได้อีกว่า ร่างกายมนุษย์ประกอบด้วยธาตุน้ำอันเป็นองค์ประกอบในธาตุ ๔ ที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของร่างกาย เมื่อนำแนวคิดเหล่านี้มาเป็นกรอบในการอธิบายจะเห็นว่าน้ำเป็นพลังสำคัญที่ก่อให้เกิดการผสมรวม และคงอยู่ ขับเคลื่อนไปข้างหน้า เป็นพลังที่มีคุณค่าในตัวเองตามวิถีธรรมชาติ ซึ่งในเชิงการบริหารสามารถนำมาประยุกต์ปรับให้เป็นหลักปฏิบัติก่อให้เกิดการประสานพัฒนาอย่างเป็นระบบในองค์การ

^๕Thales of Miletus / c. 624 – c. 546 BC. Online <http://en.wikipedia.org/wiki/Thales> สืบค้นเมื่อ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๗

^๖“CIA- The world fact book”. Central Intelligence Agency. สืบค้นเมื่อ 2008-12-20.

^๖“United Nations”.Un.org. 2005-03-22. สืบค้นเมื่อ 2010-07-25.

^๗อรรถกถาสัตตกนิทเทศอธิบายมาติกาหมวด ๗ ติฎฐินิทเทศ, ในวิสุทธิมรรค เล่ม ๓ ภาคปัญญา ปริเฉทที่ ๑๔ ขันธนิเทศ หน้าที่ ๑๖ - ๒๐ ใช้คำว่า “สัมภวรูป รูปคือน้ำสัมภาวะ”ก็มี การชกกาย (จักขุบาล) เล่ม เทวตาสังยุตตอบปัญหาเทวตา “ปฐม กลล โหติ” เหมือนน้ำมันงาที่หุงเคี้ยว มีปฏิสนธิวิญญานไปเกิดขึ้น ภายหลังเป็นตัวไขโกท กะละลังโหติ น้ำล้างเนื้อ เป็นชิ้นเนื้อ เป็นแผ่นเนื้อ ปญจสาขา เริ่มแตกเป็นห้าแฉก.

^๘พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), ศัพท์วิเคราะห, (กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง, ๒๕๕๐), หน้า ๖๗๗.

^๙วิ.มหา. (ไทย) ๑/๓๙/๒๘.

ดังนั้น การบริหารองค์การทั่วไป สามารถสะท้อนปรากฏการณ์ข้อเท็จจริงได้ว่า ปัจจัยต่าง ๆ อันเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ล้วนเป็นเครื่องอำนวยความสะดวก เพื่อไปสู่เป้าหมายของการบริหารองค์การ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นองค์การใด ๆ ก็ตามไม่ว่าจะเป็นองค์การปกครอง การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และศาสนา

ศาสตร์แห่งการบริหารเพื่อเป้าหมายขององค์การ

การบริหาร^{๑๐} มาจากภาษาบาลีว่า “บริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และหฺร ธาตุในความ นำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า “นำไปโดยรอบ” อีกสำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี หลีกหนี หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า ปญฺหํ ปริหฺวติง สมฺมโต แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบซึ่งปัญหา หรือแปลว่า “ผู้สามารถบริหารปัญหาและนำปัญหาไปโดยรอบหรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป” Herbert A.Simon ให้ความหมายของการบริหารว่า “การบริหาร (Administration) หมายถึงกิจกรรมของกลุ่มบุคคลที่ร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน

Dale ได้ให้ความหมายว่า “การบริหารคือการทำให้งานลุล่วง สำเร็จไปโดยใช้ให้ผู้อื่นเป็นผู้กระทำ

ดังนั้น การบริหารจัดการเป้าหมายเพื่อประโยชน์ขององค์การ และทำให้องค์การประสบความสำเร็จ ขับเคลื่อนก้าวไปข้างหน้า ตามเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ขององค์การนั้น ในศาสตร์ของการบริหาร อาจมีศาสตร์ที่หลากหลาย ทั้งศาสตร์แห่งการบริหารเองที่คิดค้นสูตรแห่งศาสตร์ต่าง ๆ เป้าหมายเพื่อประโยชน์สูงสุดในการบริหาร และก่อให้เกิดผลเป็นคุณค่า มูลค่าต่อองค์การ นอกจากนี้เรายังสามารถประยุกต์เอาแนวคิด “น้ำ” ที่ผสมรวมหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา มาเป็นเทคนิควิธีการบริหาร เพื่อประโยชน์สูงสุดที่เป็นดรรชนีชี้วัดเป็นความสุขในระดับบุคคล องค์การ และสังคม ดังนั้นเราในฐานะเป็นนักการศึกษาศาสตร์การบริหาร เราจึงได้เห็นเทคนิค วิธีการ หลักปฏิบัติตามแนวทางของการบริหารในหลายศาสตร์ หลายแนวปฏิบัติ แต่สาระสำคัญบรรจบตรงที่ว่าเพื่อประโยชน์สูงสุดในการบริหารองค์การเป็นสำคัญ

น้ำจากคำไทย ใส่ความพุทธเพื่อการบริหารองค์การ

เมื่อเอาคำไทยเรื่องน้ำ มาเป็นกรอบคิดในการบริหารจัดการภายในองค์การเพื่อให้เกิดการสื่อสารเลื่อนไหลไปสู่การบริหารงาน จึงเป็นคำไทย ใส่แนวคิดพุทธ มาเป็นชุดคำส่งเสริมให้เกิดช่องทางหรือหลักปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การบริหารภายในองค์การ โดยยกคำไทยมาเป็นกรอบในการอธิบายว่าในเมื่อเราคนไทย ที่เติบโตภายใต้กระแสวัฒนธรรมกระแสหลักของพุทธศาสนาจะนำแนวคิดเหล่านี้มาใช้ในการสื่อสารบริหารองค์การได้อย่างไร ประหนึ่งเป็นการปรับ ประยุกต์แนวคิด

^{๑๐}สิริภพ เหล่าภลชะ. พุทธศาสตร์การเมือง. (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิกจำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

เรื่องน้ำ ในฐานะที่น้ำมีคุณสมบัติอยู่ในตัวเอง นับตั้งแต่ประสานชุ่มเย็น เอิบอาบ และก่อให้เกิดการขับเคลื่อนในนามองค์การ และการบริหารจัดการ

เริ่มตั้งแต่คำว่า

๑.น้ำใจ^{๑๑} (เมตตา- kindness) หรือ น้ำใสใจคอ^{๑๒} ความรู้สึกนึกคิดจริง ๆ ถ้าขยายความต่อก็คือแปลว่าในทุกองค์การการให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเพื่อแบ่งปันเป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานของการแสดงออกซึ่งน้ำใจ เป็นคุณสมบัติหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการไหลเลื่อนของการบริหารจัดการภายในองค์กรดังนั้นในทางศาสนามีหลักคิดว่าความมีน้ำใจ (เมตตา) การให้ (ทาน) เสียสละ(จาคะ) ด้วยการสงเคราะห์คนในองค์กรในทุกฐานะอย่างเท่าเทียมเสมอภาค องค์การก็จะถูกทำให้เป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในองค์กรองค์การก็จะถูกรัก และห่วงแหนในฐานะที่เป็น “มรดกร่วมกัน” ผ่านการให้ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “เนกาสิ ลภเต สุข” ที่แปลว่า “ผู้กินคนเดียวย่อมไม่ได้ความสุข”^{๑๓} ดังนั้นแนวคิดในเรื่องน้ำใจ การให้ เสียสละ จึงจะเป็นเครื่องประสานและผลักดันให้เกิด การพัฒนาองค์การไปสู่การมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร“..ชีขาร์ได้อ่านาเจตตชาตมาภิโดยความโอบอ้อมอารีของตน และคนอื่น ๆ อีกมากได้บรรลุถึงตำแหน่งที่ยิ่งใหญ่ โดยการเป็นหรือถูกถือว่าเป็นคนโอบอ้อมอารี...”^{๑๔} ถ้าเอาแนวคิดนี้มาอธิบายก็จะเห็นว่าเมื่อถึงที่สุดแนวคิดเรื่องน้ำใจ ความโอบอ้อมอารีเอื้อเพื่อ แบ่งปัน ย่อมจะเป็นเครื่องประสานในการบริหารจัดการ จนไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ขององค์การ

๒.น้ำเลี้ยง^{๑๕} (การให้สิ่งที่พึงให้ตามฐานานุรูป) ในที่นี้หมายถึงผลได้ หรือเงินผลประโยชน์ หรือปัจจัยเครื่องยังชีพ ที่จะเป็นปัจจัยหนุนเสริม การบริหารองค์การให้ขับเคลื่อนไปข้างหน้าหรือก้าวไป ประสานให้เกิดการบริหารงานในเชิงระบบ ฉะนั้นน้ำเลี้ยง (เงิน) จึงเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรม การกระทำ อย่างใดอย่างหนึ่ง ให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ

ในทางพระพุทธศาสนามีแนวคิดในเรื่องการจัดการและบริหารทรัพย์สินที่ได้มา เช่น เมื่อบุคคลหาทรัพย์ (อุฏฐานสัมปทา) ได้ทรัพย์ รักษาทรัพย์ (อารักขสัมปทา) จัดการทรัพย์ และใช้

^{๑๑}น้ำใจ น. ใจแท้ ๆ ใจจริง ความรู้สึกนึกคิดจริง ๆ. ราชบัณฑิตยสถาน,พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔, (กรุงเทพฯ ราชบัณฑิตยสถาน,๒๕๕๖) หน้า ๖๒๖.

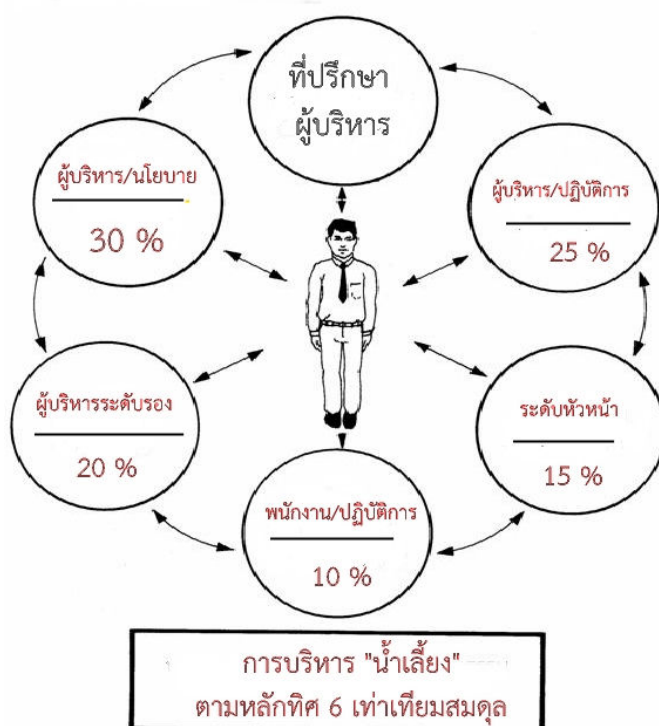
^{๑๒}น.น้ำใจที่แท้จริง (มักใช้ในทางดี) เช่น เขาเป็นคนมีน้ำใสใจคอโอบอ้อมอารี. ราชบัณฑิตยสถาน, เรื่องเดียวกัน, หน้า๖๓๐.

^{๑๓}ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๒๐๓/๑๑๗. (สุธาโกชนชาติก)

^{๑๔}NiccolloMachiavielli,The Prince : เจ้าผู้ปกครอง, แปลโดย สมบัติ จันทรวงศ์. (กรุงเทพมหานคร : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ,๒๕๕๕) หน้า ๒๓๔.

^{๑๕}น้ำเลี้ยง น. ของเหลวที่หล่อเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิต เช่น น้ำเลี้ยงลูกตา น้ำเลี้ยงลำต้น ราชบัณฑิตยสถาน,พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔, (กรุงเทพฯ ราชบัณฑิตยสถาน,๒๕๕๖),หน้า ๖๓๐.

จ่ายอย่างเหมาะสมอย่างเหมาะสมตามฐานานุรูป (กัลยาณมิตตตา-สัมมชีวิตา) ทั้งผู้บริหาร พนักงาน ระดับต่าง ๆ ลูกน้อง (ตามหลักทศ ๖) โดยให้เห็นความสำคัญของสมาชิกในองค์การตั้งแต่ต่ำสุด จนถึงสูงสุดอย่างสำคัญเท่า ๆ กัน แปลว่าทุกฝ่ายควรได้รับผลได้อย่างเท่าเทียมตามภาระและงาน ตามความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย ภายใต้การจัดการอย่างเหมาะสมเป็นธรรม และส่งเสริมให้ทุกคนได้รับความพึงพอใจภายใต้กฎกติกา ที่เสมอภาคและยอมรับนัยยะนี้ใช้เงินมุ่งเป็นฐานในการ ดำเนินการ เพื่อให้การบริหารองค์การก้าวไปข้างหน้า ดังคำพังเพยที่ “กองทัพเดินได้ด้วยท้อง” ทั้งนี้ มุ่งไปที่เฉพาะตัวเงินอาจเป็นเพียงเครื่องประกอบและพัฒนาให้เกิดการขับเคลื่อนองค์การ ให้ก้าวไป ข้างหน้าอย่างสำคัญ

ภาพที่ ๑ น้ำเลี้ยง หรือการตอบแทนอย่างเหมาะสม ตามกรอบการบังคับบัญชา ภาระงาน เช่น สูงกว่า เสมอกัน ต่ำกว่า ฯ (ทศ ๖)

๒. น้ำพักน้ำแรง^{๑๖} (อุตสาหะ/effort) หรือน้ำมือ^{๑๗} การทุ่มเททำงานอย่างอุตสาหะด้วย น้ำพักน้ำแรงของเราในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์การแปลว่าเป้าหมายของงาน และความสำเร็จ

^{๑๖} น้ำพักน้ำแรง น. การทุ่มเททำงานอย่างอุตสาหะจนบรรลุผลสำเร็จด้วยตนเอง เช่น บ้านหลังนี้สร้าง ด้วยน้ำพักน้ำแรงของเขาแท้ ๆ .ราชบัณฑิตยสถาน,เรื่องเดียวกัน,หน้า ๖๒๘.

^{๑๗} น้ำมือ น. มือของตัวเองแท้ ๆ เช่น งานนี้สำเร็จได้ด้วยน้ำมือของฉันทเอง ความสามารถในการทำ การ กระทำ เช่น เรือสินค้า จมลงด้วยน้ำมือโจรสลัด,เพ็ญอ้าง,หน้า ๖๒๙.

ขององค์การมีเราเป็นส่วนหนึ่ง เมื่อได้รับมอบหมาย ก็สามารถกระทำการกิจที่มอบให้จนประสบความสำเร็จ ได้มาแล้วถ้าใช้ในทางที่ดีก็จะมีประโยชน์อยู่ ประโยชน์แต่การถือครองโภคทรัพย์ เมื่อทำงานก็ทำเต็มแรง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เสนอหน้าเฉพาะนายอยู่ เมื่อได้รับผลประโยชน์ ผู้บริหารก็ควรตอบแทนในความอุตสาหะอย่างเท่าเทียมหรือเสมอภาคตามที่เขาสมควรจะได้ ไม่ใช่ทำน้อย แต่เสนอหน้ามากได้ผลประโยชน์มาก ทำงานมาก แต่ไม่เสนอหน้า แต่ได้งาน ได้ผลของงานกับไม่ได้รับการตอบแทน หรือไม่ได้รับการตอบแทนตามสมควรแก่ภาระงานอันจะพึงได้ หากน้ำพักน้ำแรงถูกปฏิบัติออกไป แล้วไม่ได้รับอย่างเท่าเทียมเสมอภาคปัญหาในองค์การก็จะเกิดขึ้น กลายเป็นทำมากได้น้อย ทำน้อยได้มาก หรือทำบ้างไม่ทำบ้างได้เท่ากัน ก็จะกลายเป็นปัญหา แต่ในทางกลับกันถ้า น้ำพักน้ำแรงของบุคลากรในองค์การได้ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และได้รับผลตอบแทนอย่างเท่าเทียม ย่อมเป็นขวัญกำลังใจให้บุคลากรเกิดเป็นพลังขับเคลื่อนองค์การสู่ ความสำเร็จก็จะเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์การแห่งความสำเร็จเกื้อกูลเสมอภาคและเป็นผลดีต่อกันและกันในภาพรวมเป็นที่สุด

๓. น้ำคำ^{๑๙} (ปิยวาจา/kindly speech) ถ้อยคำพูด คำ สำนวน เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร แปลว่าในการบริหารงาน การสั่งงาน การติดตามงาน การควบคุม ล้วนเนื่องด้วยการสื่อสารในองค์การ เมื่อต้องสื่อสารให้ได้สาระของงาน การสนทนาอย่างมีเมตตา เป็นคำไพเราะสุภาพ จึงเป็นความจำเป็นในการสื่อสารในองค์การร่วมด้วย ในทางพุทธศาสนามีหลักการพูดดีเพื่อการบริหารงาน กรณีของโคนันทวิสาล ที่ใช้หลักปิยวาจาได้ผลเป็นความสำเร็จในงาน และใช้ข้อปิยวาจาส่งผลเป็นความเสียหายไม่สำเร็จในงาน เป็นผลตรงกันข้าม ดังพุทธพจน์ใน ขุททกนิกาย ธรรมบทว่า "บุคคลควรพูดแต่คำที่น่าพอใจเท่านั้น ไม่ควรพูดคำที่ไม่น่าพอใจในเวลาไหน ๆ เมื่อพราหมณ์พูดคำที่น่าพอใจ โคนันทวิสาลจึงลาภสัมภาระอันหนักไปได้ ทั้งยังทำให้พราหมณ์ได้ทรัพย์อีกด้วย"^{๑๙}

ดังนั้น การบริหารงานตามหลักสัมมาวาจาการพูดการสนทนาจะเป็นเครื่องมือในการให้ ได้มาซึ่งการบริหารงาน จะทำให้องค์การมีการขับเคลื่อนก้าวไปข้างหน้าอย่างมีเป้าหมายตามแนวทางของการบริหารได้ ในทางพระพุทธศาสนามีแนวของพระพุทธเจ้าที่ตรัสกับอภัยราชกุมารในอภัยราชสูตร^{๒๐} มาวิจิณฉัยประกอบ จะพบว่าพระพุทธศาสนามีหลักการสำหรับการ "สื่อสาร-พูดคุย-ปฏิสัมพันธ์" ที่ว่า^{๒๑}

^{๑๙} น. คำพูด, ถ้อยคำ สำนวน.ราชบัณฑิตยสถาน,เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๒๖.

^{๑๙} พ.ร.บ. (ไทย) ๒๗/๒๘/๑๒.

^{๒๐} ศ.ดร.พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, สัมมาวาจา พูดดี ดุติ สังคมติ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ กากะเฌย, ๒๕๕๔), หน้า ๒๑-๒๒.

^{๒๑} เพิ่งอ้าง, หน้า ๒๑.

๑. วาจาที่ไม่จริง/ไม่แท้ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ วาจานั้นไม่เป็นที่รัก/ไม่เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น ตลาคดไม่กล่าววาจานั้น

๒. วาจาที่จริง/ที่แท้ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ วาจานั้นไม่เป็นที่รัก/ไม่เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น ตลาคดไม่กล่าววาจานั้น

๓. วาจาที่จริง/ที่แท้ ประกอบด้วยประโยชน์ วาจานั้นไม่เป็นที่รัก/ไม่เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น ตลาคดย่อมรู้กาลที่จะพยากรณ์วาจานั้น

๔. วาจาที่ไม่จริง/ไม่แท้ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ แต่วาจานั้น เป็นที่รัก/เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น ตลาคดไม่กล่าววาจานั้น

๕. วาจาที่จริง/ที่แท้ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ แต่วาจานั้นเป็นที่รัก/เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น ตลาคดไม่กล่าววาจานั้น

๖. วาจาที่จริง/ที่แท้ ประกอบด้วยประโยชน์ วาจานั้นเป็นที่รัก/เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น ตลาคดย่อมรู้กาลที่จะพยากรณ์วาจานั้น

ดังนั้น เมื่อเอาเกณฑ์ตามหลักการของพระพุทธเจ้ามาเป็นหลักการ จึงอาจนิยามได้ว่าเมื่ออยู่ในองค์การ การสื่อสารระหว่างบุคคลกับบุคคล เจ้านายกับลูกน้อง กับบุคคล คณะบุคคล นอกองค์การ รูปแบบของการสื่อสารจึงควรมีลักษณะ “ปิยวาจา” มีรูปแบบที่ควรเป็น คือ ?

๑. ต้องเป็นคำจริง คือ ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องมีหลักฐานอ้างอิงได้ไม่ปั้นแต่งขึ้นมาเอง

๒. ต้องเป็นคำ สุภาพ คือ

พูดด้วยภาษาที่สุภาพ ไพเราะไม่หยาบโลน หยาบคาย

ภาพที่ ๒ น้ำมีลักษณะเอบอบ ชุ่มเย็น และเชื่อมประสาน

๓. พูดแล้วมีประโยชน์คือมีประโยชน์ต่อผู้ฟังถ้าหากนำแนวทางไปคิด หรือปฏิบัติในทางสร้างสรรค์ต่อไป

๔. พูดด้วยจิตที่มีเมตตา คือพูดด้วยจิตใจที่มีความปรารถนาดีต่อผู้ฟัง มีความจริงใจต่อผู้ฟัง

๕. พุดได้ถูกกาลเทศะ คือพุดในสถานที่เหมาะสม ในเวลาที่เหมาะสม ในปริมาณที่เหมาะสม โดยความเหมาะสมจะมีมากน้อยก็ขึ้นอยู่กับเรื่องที่กำ ลังพุดนั่นเอง

ในการเชื่อมประสานเพื่อการบริหาร “น้ำคำ” ตามหลักปิยวาจา ไปจนถึงสัมมาวาจา จึงเป็นช่องทางหรือวิธีการหนึ่งที่จะเป็นเครื่องประสานช่วยให้สมาชิกในองค์กรเกิดการสื่อสารระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับองค์กร และสมาชิกองค์กรอื่น ๆ บนพื้นฐานของความถูกต้องเที่ยงตรง ดึงตาม และเป็นไปเพื่อประโยชน์ของสมาชิกทุกคนในองค์กรและสังคมส่วนใหญ่และไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จของงานตามหลักการบริหารได้

๔.น้ำอดน้ำทน (ขันติ/toleration)^{๒๒} ความพยายามต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายของงานจนกระทั่งประสบความสำเร็จ น้ำอดน้ำทน จึงเป็นหลักการที่จะเชื่อมให้สมาชิกในองค์กรเกิดความเข้าใจ และมองเป้าหมายเป็นสำคัญ อดทน เรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อรองรับงานที่มากขึ้น อดทนรองรับความแตกต่างในวัฒนธรรมองค์กร พฤติกรรมเชิงบุคคลในฐานะเพื่อนร่วมงานหรือสมาชิกในสังคม ซึ่งต้องใช้ความพยายามและความอดทนที่จะเรียนรู้ปรับตัว และรองรับความหลากหลายเหล่านั้นผ่านพฤติกรรมหรือการกระทำด้วยความอดทนพยายาม โดยมุ่งมองไปที่ประโยชน์ของงาน ประโยชน์ขององค์กรหรือประโยชน์ขององค์กรต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ

ความมุ่งมั่นอดทนของเล่าปี จึงทำให้ได้ขุนพลคู่คิด อย่างขงเบ้ง มาช่วยเป็นผู้บริหารบ้านเมือง พร้อมประโยคที่ทักกล่าวกับเตียวหุย ที่ผ่านความยากลำบากจากสงครามมามาก ยังบ่นกับเล่าปีว่า “...ในฤดูหนาวเช่นนี้ควรแต่จะนอนอยู่บ้าน แม้จะคิดอ่านทำสงคราม เพื่อเอาบ้านเอาเมืองก็ ยังต้องงัดกรงแล้วหรือที่พวกเราจะฝ่าพายุล้วนเหน็บหนาว เพื่อไปคำนึงขงเบ้งผู้เป็นไต่บ้านนอกคนหนึ่ง ซึ่งเราไม่รู้จักหัวนอนปลายเท้า...” เล่าปีผู้เป็นพี่ใหญ่ จึงตัดบทว่า “อันธรรมดาปรารณาของดีก็ ย่อมประกอบด้วยอุตสาหะจึงจะได้”^{๒๓} ครูปาศรีวิชัยใช้ความอดทน มุ่งมั่น และจริงใจ ฝ่าฟันสภาพปัญหาภัยคุกคามจากบ้านเมือง ที่มองว่าเป็น “ตนบุญ”^{๒๔} ทั้งถูกอธิกรณ์จากคณะสงฆ์ส่วนกลางกรุงเทพ เป็นเวลาเกือบ ๓๐ ปี แต่ภาระงานสร้างถนนขึ้นพระธาตุดอยสุเทพ ก็ยังได้รับการช่วยเหลือจากประชาชนอย่างกว้างขวาง เป็นต้น เหล่านี้คือหลักการประสานของคนที่เป็นนายในองค์กรหรือสมาชิกในองค์กรในการที่จะสร้างความเชื่อมั่นและนำไปสู่การให้ความร่วมมือ แปลว่า นายงานที่อดทนต่องาน แสดงความอดทนอย่างไม่ย่อท้อ ทั้งในงาน ความแตกต่างระหว่างบุคคล พร้อมทั้งปัจจัยที่เข้ามาแทรก ประสานจนเป็นความร่วมมือร่วมใจ ย่อมได้รับการยอมรับจากลูกน้อง

^{๒๒} น้ำอดน้ำทน (น.) ความอดทน, ราชบัณฑิตยสถาน, **เรื่องเดียวกัน**, หน้า ๓๖๑.

^{๒๓} บุรชัย ศิริมหาสาคร. กลั่นสามก๊ก ฉบับนักบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพฯ : แสงดาว, ๒๕๕๑).บุรชัย ศิริมหาสาคร,เล่าปี คนต้นแบบผู้พนมมือให้แก่ชนทุกชั้น, ออนไลน์ http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/jan_mar_10/pdf/107-112.pdf, เมื่อ 10 สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๔} โสภา ชานะมูล, ครูปาศรีวิชัย “ตนบุญ” แห่งล้านนา (พ.ศ.๒๕๒๑-๒๕๕๑), วิทยานิพนธ์ สาขาประวัติศาสตร์ , คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔, หน้า ๒๓-๔๙.

หรือสร้างวิธีการด้วยการเฝ้ารออย่างใส่ใจ อดทน เพื่อให้ได้มาซึ่งการร่วมมือ ซึ่งเป็นความสำคัญยิ่งในการบริหารองค์การ หรือการจัดการภายในองค์การ

๕. น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า^{๒๕} (เอื้ออาทร-กรุณา/help each other) การพึ่งพาอาศัยกัน หรือการกระทำที่ต้องถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ในหลักพระพุทธศาสนามีแนวคิด “**ธรรมที่เกื้อกูลต่อการปฏิบัติ**” แปลว่าสรรพสิ่งในโลกนี้ ไม่มีสิ่งใดที่จะเกิดขึ้นโดยไม่อิงอาศัย หรือเนื่องเกี่ยวกับสิ่งใด ๆ เลย ทุกสิ่งล้วนเกี่ยวเนื่อง ข้องเกี่ยวกันอย่างไม่ต้องสงสัย ล้วนเป็นเหตุปัจจัยที่เนื่องเกี่ยว ต่อเนื่อง และสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เมื่อพูดถึงองค์การ หรือวัฒนธรรมในการทำงานขององค์การนิทานอีสป สอนเรื่อง “**หนูกับราชสีห์**” ที่สะท้อนถึงความเป็นระบบนิเวศของสิ่งมีชีวิตร่วมกัน

ดังนั้น ผู้ใหญ่ ผู้น้อย ผู้บังคับบัญชา ลูกน้อง เจ้านาย ผู้บริหาร คนขับรถ นักการภารโรง แม่ทัพ นายพล นายกอง กับพลทหาร ต่างเป็น “ระบบนิเวศ” ของกันและกัน แปลว่าทุกอย่างล้วนอิงอาศัยกันเกิด ต้นไม้ใหญ่ อาศัยต้นไม้เล็กค้ำยัน ต้นไม้เล็ก ได้อาศัยต้นไม้ใหญ่เป็นร่มเงาบังแดดกันลม ในหลักแห่งความเป็นธรรมชาติของการ “**เอื้ออาทรถ้อยทีถ้อยอาศัย**” จึงเป็นวัฒนธรรมธรรมขององค์การที่จะนำไปสู่การตระหนักรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันกระทำการงานไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จร่วมกันดังนั้นในโลกนี้ล้วนเป็นนิเวศของการเปลี่ยนแปลงตามหลักพระพุทธศาสนา จึงไม่มีอะไรสำคัญกว่าอะไร แต่ต่างฝ่ายต่างเป็น “ปัจจัย” เกื้อกูลให้เกิด “ภาระงาน” ร่วมกันตามภาระหน้าที่ ถ้าคิดแยกส่วนเราจึงเห็นภาพเจ้านายที่เผด็จการ (อัคราธิปไตย) ผูกขาดความถูกต้อง ใครสนองงานตนเองเป็นคนดี ได้รับการบำเหน็จ แม้งานนั้นจะเป็นส่วนตน มากกว่าส่วนรวม และผิดหลักการที่ถูกต้อง ลูกน้องที่อุ้งงาน หนีงาน ไม่รับผิดชอบในงาน เห็นแก่ประโยชน์ตน สิ่งใดตนได้ประโยชน์เอา เสียประโยชน์เจียม เสนอหน้าเฉพาะช่วงเจ้านายอยู่ แต่ไม่จริงใจต่อองค์การและภาระงานอย่างที่ควรจะเป็น ถ้าเป็นเช่นนั้นผลกระทบต่อองค์การ ในกาลเบื้องหน้าทำลายได้ว่า ความเสื่อมรออยู่ แต่ถ้าเป็นตรงกันข้ามและเป็นระบบนิเวศที่สร้างสรรค์ก็จะได้ผลตรงกันข้ามด้วยเช่นกัน ดังนั้นสภาพของระบบนิเวศจึงแปลว่าสรรพสิ่งล้วนเกี่ยวเนื่อง เกื้อหนุน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ แต่ความสมบูรณ์ของงานหรือปฏิสัมพันธ์ในงานจึงจะเกิดขึ้นบนภาระ หน้าที่ ความรับผิดชอบรวมทั้งบนหลักการเอื้ออาทร ถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน แปลง่าย ๆ ว่าอย่าสำคัญตนประหนึ่งเป็นศูนย์กลางของสรรพสิ่ง แล้วทุกอย่างต้องยอมตาม จนไม่ให้ความสำคัญกับสิ่งมีชีวิตอื่นในระบบนิเวศ เมื่อนั้นความล่มสลาย หรือเสื่อมไปตามหลักการทางพระพุทธศาสนา “เปลี่ยนแปลง” มาเร็วเกินกว่าที่ควรจะเป็นไปตามวิถีแห่งธรรมชาติ

๖. น้ำหนึ่งน้ำใจเดียวกัน^{๒๖} (สามัคคี-สามัคคีธรรม/harmony) มีความคิดเห็นและการกระทำเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จากเอกภาพขององค์การในการรับคำสั่ง ปฏิบัติตามคำสั่ง เพื่อเป้าหมายสูงสุดของการบริหารองค์การจึงเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นความเป็นเอกภาพ สามัคคี ที่ภาษาไทยใช้

^{๒๕} (สำ) น. การพึ่งพาอาศัยกัน, ราชบัณฑิตยสถาน, **เรื่องเดียวกัน**, หน้า ๖๒๘.

^{๒๖} (สำ) น้ำหนึ่งใจเดียวกัน (สำ) ว.มีความคิดเห็นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน, ราชบัณฑิตยสถาน, **เรื่องเดียวกัน**, หน้า ๖๓๐

คำว่า “**น้ำหนึ่งน้ำใจเดียวกัน**” จะเป็นเครื่องหมายและการันตีถึงความมั่นคงขององค์กรที่จะก้าวไปข้างหน้าร่วมกัน เพราะสังคมใด แนวคิดใด ย่อมเป็นเครื่องประคองประสานให้เกิดการขับเคลื่อน และก้าวหน้าไปข้างหน้า ย่อมมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นในการที่จะพัฒนาส่งต่อไปข้างหน้าร่วมกันขององค์กร ดังคำพระที่เราได้ยินกันบ่อย ๆ ว่า “สุขา สังฆัสสะ สามัคคี” แปลว่าความสามัคคีนำมาซึ่งความสุข ซึ่งจะเป็นทั้งความสุขในระดับบุคคล และองค์กร

๗. น้ำมนต์^{๒๗} (ธรรมาภิบาล/ยุติธรรม/หลักการการ/ good governance) หรือน้ำเป็นที่สุดแห่งองค์กรที่ใช้หลักเหตุผล มีความคิดที่ยุติธรรม มีหลักการ และธรรมาภิบาลในองค์การ หมายถึง ในประเพณีทางพระพุทธศาสนาเมื่อพระสงฆ์ประกอบพิธีเจริญพุทธมนต์ เราจะเห็นพิธีประพรมน้ำพระพุทธมนต์อันเป็นบทของพิธีการในทุกพิธีการ หากนำแนวคิดพิธีกรรมนี้มาประยุกต์ จะพบว่า พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับแนวคิดที่เรียกว่า “ธรรมยุติ” คือการใช้ธรรมเป็นเครื่องยึดเป็นเป้าหมายหลัก เป็นที่สิ้นสุดของเกณฑ์วินิจฉัย เป็นไปเพื่อ “ธรรม” และ “วินัย” ดังพุทธพจน์ว่า “**อานนท์...ธรรมและวินัยที่เราแสดงแล้วบัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย หลังจากเราล่วงลับไป ก็จะเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย..**”^{๒๘} ในความหมายคือ “**หลักการ**” ย่อมเป็นหัวใจขององค์กรเมื่อประยุกต์ใช้กับองค์กร หลักการสากลขององค์กรย่อมเป็นสิ่งสำคัญ หรือธรรมาภิบาลในองค์การ ความเที่ยงตรง ซื่อตรงระหว่างนายกับลูกน้อง ระหว่างเพื่อนร่วมงาน และยึดหลักปฏิบัติเดียวกันมีเกณฑ์เดียวกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ ที่เรียกว่าสองมาตรฐาน ธรรมาภิบาลที่เที่ยงตรงเสมอต้นเสมอปลาย เท่าเทียมเสมอภาค ย่อมเป็นสิ่งสูงสุดขององค์กร แต่ถ้าเมื่อไหร่ ผู้นำทำตาม “**แค่หลัก**” กุจะทำอย่างนี้ ใครจะทำไม่ ใครประจบ เสนอหน้า อาสามาก เข้าหาบ่อย งานน้อย ทำเฉพาะต่อหน้า โปรดและให้ความสำคัญโดยไม่ให้ความสำคัญกับเบื้องหลัง หรือผลิตผลของงาน หรือภาระงานในภาพรวม เมื่อนั้นองค์กรก็จะไปไม่รอด ทั้งไม่ก่อให้เกิดความร่วมมือ ไม่ได้รับการสนับสนุน ไม่ให้ความช่วยเหลือ ในที่สุดน้ำแห่งการเชื่อมประสานอื่น ๆ ก็จะมีปัญหากลายเป็นน้ำหลาก น้ำท่วม และนำไปสู่ความเสียหาย และหายนะในที่สุดทั้งในระดับบุคคล และองค์กร

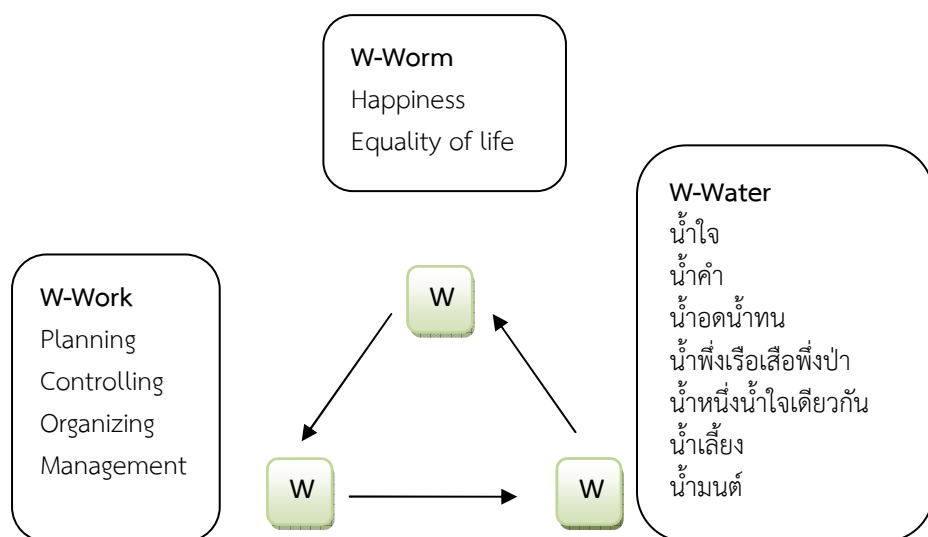
ดังนั้น ในทุกองค์การการบริหาร หลักแห่งการเชื่อมสัมพันธ์บริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) บริหารโครงการ (Project Management) บริหารเพื่อให้เกิดการก้าวอย่างขององค์กร จึงต้องใช้หลักการอันเป็นหลักปฏิบัติตามแนวพุทธ สามารถนำไปเป็นเครื่องประสานในการบริหารองค์การได้อย่างแน่นอน ด้วยเหตุผลสั้น ๆ ว่า ในทุกองค์การ สังคมชาวพุทธ เป็นสังคมแห่งการถ้อยทีถ้อยอาศัย และการเกื้อกูลกันเป็นวิถีชีวิตที่จะเป็นเครื่องป้องกันเครื่องประคอง ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดในการบริหารองค์การ และในเวลาเดียวกัน เจตจำนงร่วมขององค์การสำคัญกว่าเจตจำนงส่วนบุคคลหรือเจตจำนงหลัก ก็มีความจำเป็นและมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามครรลองของการเป็นและการไม่เป็น

^{๒๗} ราชบัณฑิตยสถาน, **เรื่องเดียวกัน**, หน้า ๖๓๒.

^{๒๘} ติ.มหา. (ไทย) ๑๐/๒๑๖/๑๖๔. (ปัจฉิมวาจา)

น้ำ การเชื่อมประสานองค์การไปสู่ความสำเร็จ และต้องเป็นสุข

การบริหารองค์การไม่ว่าจะด้วยแนวคิด หรือหลักปฏิบัติใด ๆ เป้าหมายขององค์การ คือเจตจำนงปลายทาง หรือสิ่งสูงสุดขององค์การ ความสำเร็จเป็นเป้าหมายเบื้องต้นของทุกองค์การ และในเวลาเดียวกันเป้าหมายอย่างเดียวยังไม่พอ อาจสัมพันธ์ไปถึงความสุขอันเกิดจากความสำเร็จขององค์การด้วยเช่นกัน

ภาพที่ ๓ การบริหารองค์การด้วยแนวคิดเชื่อมประสาน 3 w

จากแผนภาพที่ ๓ อาจนำมาอธิบายขยายความเพื่อประยุกต์ใช้แนวคิดทางการบริหาร การใช้แนวคิดเรื่องน้ำ โดยมุ่งมองไปที่ยอดบนของสามเหลี่ยม คือความสำเร็จและความสุขจากความสำเร็จในองค์การนั้นได้ว่า

๑.ฐานที่ ๑ องค์การและงาน W-Work ทุกองค์การ ต้องมีภาระงานเป็นจุดหมายหลัก มีเป้าหมายของการทำงานเพื่องาน ตามภาระหน้าที่ขององค์การนั้น ๆ ที่จะขับเคลื่อนไปข้างหน้า ซึ่งเป็นไปตามกรอบการบริหารองค์การ เช่น การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organization) การสั่งการ (Ordering)หรืออำนวยการ (Directing) การควบคุม (Controlling) และตรวจสอบ (Checking)และแนวทางอื่น ๆ ตามศาสตร์การบริหารองค์การ เป็นต้น เป้าหมายเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนตามภาระงานขององค์การ อย่างถูกต้องและเหมาะสม

๒.ฐานที่ ๒ ประยุกต์การบริหารและการจัดการ W-Water หมายถึง การผสมผสานศาสตร์เข้าไปเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนงาน เป็นอย่างสอดคล้องสมดุล เลื่อนไหล ไปตามสภาพข้อเท็จจริง เชื่อมประสานเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในองค์การไม่ว่าจะเป็นน้ำคำที่เป็นปียาวจากน้ำใจที่แสดงถึงความเอื้ออาทร เสียสละในการกระทำภาระงานไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ใช้ความ

พยายามด้วยความอดทน ในภาระงานและความแตกต่างของสมาชิกร่วมงาน ไปจนถึงปรับความแตกต่างนั้นให้เป็น “น้ำหนึ่งน้ำใจเดียวกัน” เมื่องานสำเร็จได้น้ำเลี้ยง ตามผลงานจากน้ำพักน้ำแรง (effort) อย่างเหมาะสม ส่วนผู้เป็นนายงาน และลูกน้องก็มองว่าสรรพสิ่งล้วนเกี่ยวเนื่องกันเป็น “น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า” เมื่อจะปฏิบัติอย่างใดก็มุ่งมองไปที่ “น้ำมนต์” หรือหลักธรรมาภิบาลในองค์การ ที่ควรเที่ยงตรง เสมอภาคเท่าเทียม เป็นต้น

๓.ฐานที่ ๓ เป้าหมายสูงสุดขององค์การ W-Worm ที่ควรหมายถึงผลสำเร็จ เป็นความสุข และคุณภาพชีวิตของสมาชิกในองค์การการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายความสำเร็จ ที่เรียกว่า เรือนยอดปราสาทแห่งความสำเร็จ อาจสัมพันธ์ถึงงาน ผลได้จากงาน ต่อองค์การ สมาชิกในองค์การ ย่อมก่อให้เกิดพลังขับเคลื่อน ก้าวไปข้างหน้าด้วยกัน นอกเหนือจากความสำเร็จในเชิงวัตถุแล้ว ความสุข (Happiness) สุขภาพจิต (Good mind) คุณภาพชีวิตดี (Quality in life) เป็นต้น ก็ควรมีในองค์การด้วย จึงจะได้ชื่อว่าเป็นองค์การแห่งความสุข อันจะเป็นเป้าหมายขององค์การ และเจตนารมณ์ตามหลักศาสนาด้วยเช่นกัน ดังพุทธพจน์ที่ว่า “สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี-นตฺถิ สนฺติ ปริ สุขํ” ความสุขจากงาน ความสุขจากผลสำเร็จของงาน และความสุขจากการได้รับผลจากงานเป็นคุณภาพชีวิต จึงเป็นสิ่งที่มุ่งหวังของคนทำงาน หรือผู้ทำงาน

ดังนั้น จากแผนภาพที่ ๓ สิ่งที่สำคัญที่สุด ทั้ง ๓ ฐาน ต้องเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน และประสานเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน จึงจะกลายเป็นภาระงานที่ขับเคลื่อนและก้าวเดินไปข้างหน้า ฐานที่ ๑ ปฏิสัมพันธ์กันตามหน้าที่ ฐานที่ ๒ เกี่ยวเนื่องประสานให้เกิดการขับเคลื่อน ฐานที่ ๓ เป็นเป้าหมายร่วมในการจะก้าวไปสู่ผลสำเร็จขององค์การ กลายเป็นความสุขจากความสำเร็จในการทำงาน เป็นส่วนสนับสนุนให้เกิดความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดี

สรุป

โดยสรุปเป้าหมายขององค์การ คือการดำเนินภาระงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย แต่เป้าหมายนั้น ต้องเป็นเจตจำนงร่วม จึงจะทำให้เกิดการประสานเพื่อไปสู่ความสำเร็จร่วมกันแห่งงานร่วมกัน จนกระทั่งนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ และวิถีแห่งความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า

ในศาสตร์ของการบริหารองค์การภาระงาน การเชื่อมประสาน เป้าหมาย ย่อมเป็นหัวใจขององค์การนั้น ๆ ภาระงานเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะร่วม การประสานเชื่อม เพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหวของงาน ไปสู่เป้าหมายของงาน จนประสบความสำเร็จเป็นผลได้ ผลตอบแทน และความสุขจากผลได้นั้นจนเป็นคุณภาพชีวิตตามที่องค์การต้องการและวางเป้าหมายไว้ จำเป็นต้องอาศัย

น้ำคำ น้ำใจ น้ำเลี้ยง
น้ำดื่ม น้ำอาบ น้ำมนต์
น้ำหนึ่ง น้ำใจ เดียวกัน
องค์การ รุ่งเรือง ส่องแสง

น้ำเสียง น้ำอด น้ำทน
น้ำคน น้ำพัก น้ำแรง
แข็งขัน ฝ่าฟัน เต็มแรง
ไม่แฉ่ง น้ำน้ำ น้ำชัย

บรรณานุกรม

- บุรชัย ศิริมหาสาคร. กลั่นสามก๊ก ฉบับนักบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : แสงดาว, ๒๕๕๑.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), ศัพท์วิเคราะห์, กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง, ๒๕๕๐.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส,ผศ.ดร.. สัมมาวาจา พูดดี ดูดี สักคมีดี, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
กาเกษีย, ๒๕๕๔.
- ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระ
ชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔, กรุงเทพฯ ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖.
- สิริภพ เหล่าภาละ. พุทธศาสตร์การเมือง. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิกจำกัด, ๒๕๔๕.
- โสภา ชานะมูล. ครุบาศรีวิชัย “ตนบุญ” แห่งล้านนา (พ.ศ.๒๔๒๑-๒๔๘๑), วิทยานิพนธ์ สาขา
ประวัติศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๓๔.
- NiccolloMachiavielli,The Prince : เจ้าผู้ปกครอง, แปลโดย สมบัติ จันทรวงศ์. กรุงเทพมหานคร
: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ,๒๕๕๕. หน้า ๒๓๔.

ข.ออนไลน์

- Thales of Miletus / c. ๖๒๔ – c. ๕๔๖ BC. Online <http://en.wikipedia.org/wiki/Thales>
สืบค้นเมื่อ ๑๐สิงหาคม ๒๕๕๗